

KIERTOKIRJEKOKOELMA

1982

Nro 6

Nro 6

K i e r t o k i r j e

sairausvakuutuslain ja -asetuksen muutoksista sekä uusien äitiysrahasäännösten vaikutuksesta raskauden ja synnytyksen vuoksi, ottolapseksi ottamisen johdosta taikka ns. vanhempainloman ajaksi myönnettävää virkavapautta koskeviin määräyksiin

I

Säädöskokoelmassa on julkaistu seuraavat laki (471/81) ja asetus (630/81):

L a k i

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Annettu Naantalissa 26 päivänä kesäkuuta 1981

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 20 §,

muutetaan 11 a, 16, 18, 19 ja 22 §, 23 §:n 1–3 momentti, 30 §:n 4 momentti, 30 b §, 75 §:n 3 momentti ja 76 §,

sellaisina kuin niistä ovat 11 a ja 30 b § 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (75/72), 16 ja 76 § 31 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (999/71), 18 § osittain muutettuna 14 päivänä tammikuuta 1966 annetulla lailla (5/66), 22 § osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1977 annetulla lailla (1086/77), 23 §:n 1–3 momentti 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (841/80), 30 §:n 4 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa ja 75 §:n 3 momentti 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetussa laissa (464/69), sekä

lisätään 27 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 21 päivänä joulukuuta 1973 annetulla lailla (937/73), uusi 4–6 momentti sekä 59 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 16 päivänä joulukuuta 1966, 22 päivänä joulukuuta 1967 ja 19 päivänä joulukuuta 1980 annetuilla laeilla (646/66, 591/67 ja 832/80), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2–4 momentti siirtyvät 3–5 momentiksi, seuraavasti:

11 a §

Edellä 5 §:ssä tarkoitetun terveyskeskuksen toimesta kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun velvollisuuden toteuttamiseksi järjestetyn sairaankuljetuksen kustannuksista korvataan kunnalle vahvistetun taksan mu-

kainen määrä tai, jos vakuutetulta saadaan sen mukaan kuin erikseen säädetään periä maksu, taksan mukaisen ja mainitun määrän erotus. Tämän lain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamasta määrästä.

Tämän lain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaanhoidosta maksamasta määrästä eikä kunnalle sellaisesta sairaankuljetuksesta, joka muun kuin kansanterveyslain nojalla on vakuutetulle maksutonta.

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 27,50 markkaa lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksella säädettyinä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmassadasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

Mitä työtulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, säädetään asetuksella.

18 §

Jos vakuutetulla on huollettavanaan 16 vuotta nuorempi oma tai puolisonsa lapsi tahi otto- tai kasvattilapsi, suoritetaan päivärahaan lapsikorotus. Jos päivärahan saajana on aviopuoliso, joka ei välien rikkoutumisen vuoksi asu erillään puolisoistaan, suoritetaan hänen päivärahaansa lapsikorotus vain, jos hänen työtulonsa ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin hänen puolisonsa työtulot. Samanaikaisesti suoritetaan lapsikorotusta vain toiselle puolisoista.

Lapsikorotusta suoritetaan yhdestä lapsesta 4,25 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta 8,50 markkaa.

19 §

Päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä, ei kuitenkaan työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä seitsemältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä. Jos vakuutettu työnsä laadun vuoksi joutuu säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, rinnastetaan tämä päivä arkipäivään edellä mainittua seitsemän päivän aikaa laskettaessa, edellyttäen, että hänen, jollei hän olisi sairastunut, olisi ollut oltava työssä mainittunakin päivänä.

Jos työkyvyttömyys on alkanut uudelleen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi suoritettiin päivärahaa, suoritetaan päiväraha

työkyvyttömyyden alkamispäivää seuraavasta arkipäivästä, ei kuitenkaan silloin, kun kysymys on uudesta sairaudesta, jonka ei voida katsoa liittyvän aikaisempaan työkyvyttömyyteen.

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana päivärahan suorituspäivien luku nousisi 300 päivään. Mainittua enimmäisaikaa laskettaessa otetaan myös aikaisemmat suorituspäivät huomioon kahden viimeisen vuoden ajalta välittömästi ennen viimeisen sellaisen työkyvyttömyyden alkamista, jonka perusteella suoritettavaan päivärahaan sovelletaan 1 momentissa tarkoitettua omavastuu-aikaa.

Jos vakuutettu saatuaan päivärahaa on tämän jälkeen ollut kykenevä tekemään työtä, lukuun ottamatta sellaisia työkyvyttömyysjaksoja, joilta hänellä 1 momentin mukaisesti ei ole ollut oikeutta saada päivärahaa vähintään 12 kuukauden ajan, hänellä on oikeus saada 3 momentin mukaisesti päivärahaa ottamatta huomioon sanottua 12 kuukauden ajanjaksoa edeltäneeltä ajalta saatua päivärahaa. Vakuutettua, jolle on myönnetty kansaneläkelain 22 §:n 1 momentin nojalla sanotun lain mukainen työkyvyttömyyseläke tai työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:ssä tarkoitettu täysi työkyvyttömyyseläke, ei tänä aikana pidetä työhön kykenevänä.

Jos vakuutettu, joka on saanut enimmäisjalta päivärahaa, tulee työkyvyttömäksi uuden sairauden takia, jonka ei voida katsoa liittyvän edellä tarkoitettuun aikaisempaan työkyvyttömyyteen, hänellä on oikeus saada tämän uuden sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella päivärahaa aikaisemmin saadusta päivärahan enimmäismäärästä huolimatta siten kuin edellä tässä pykälässä on säädetty.

Vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä tai sanotun lain 22 §:n 1 momentin nojalla myönnettyä sanotun lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, ei ole oikeutta saada päivärahaa siltä ajalta, jolta eläkettä maksetaan.

Tätä pykälää sovellettaessa päivärahan suorituspäiviin luetaan myös päivät, joilta vakuutetulla 14 ja 15 §:n sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin nojalla on oikeus saada päivärahaa, vaikka sitä ei ole hänelle suoritettu tässä laissa olevien maksamista koskevien rajoitusten vuoksi.

22 §

Äitiysrahan määrä päivää kohden on yhtä suuri kuin 16 §:ssä tarkoitettu päiväraha.

Jos lapsen äiti on ansiotyössä tai kodin ulkopuolella suoritettavassa muussa työssä 100 ensimmäisen äitiysrahan suorituspäivän jälkeen, hänelle suoritettavan äitiysrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen.

Äitiysrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan vastasyntyneestä eikä sellaisesta ottolapsesta, jonka hoidon johdosta äitiysrahaa suoritetaan.

23 §

Äitiysrahaa suoritetaan yhteensä 258 arkipäivältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytysaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 233 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Jos raskaus on keskeytynyt aikaisemmin kuin 25 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, äitiysrahan katsotaan kohdistuvan raskauden keskeytymispäivää välittömästi seuraavaan 258 arkipäivään. Jos lapsi syntyy kuolleena tai kuolee 75 arkipäivän kuluessa synnytyksestä taikka lapsen äiti tänä aikana luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet ottolapseksi, lapsen äidillä on oikeus saada äitiysrahaa vain 100 ensimmäiseltä arkipäivältä. Jos lapsi kuolee tai lapsi luovutetaan pois myöhemmin äitiysrahan suorittamisaikana, lapsen äidillä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada äitiysrahaa.

Äitiysrahaa suoritetaan 158 arkipäivältä lapsen äidille ja 100 arkipäivältä joko äidille tai aikaisintaan 100 arkipäivän kuluttua äitiysrahoituksen alkamisesta äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa ja joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi, kun isä on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Samoin edellytyksin voidaan äitiysrahaa suorittaa lapsen isälle myös lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin äitiysrahan suorittamisaika lyhenee vastaavasti. Isälle suoritetaan äitiysrahaa siten kuin asetuksella säädetään. Isälle suoritettavan äitiysrahan määrä päivää kohti on vähimmäispäiväraha lisättynä 30 prosentilla hänen 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojensa kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään

80 prosenttia hänen työtulojensa kolmassadasosasta. Ilmoitus äitiysrahan suorittamiseksi isälle samoin kuin ilmoitus työnantajalle isän jäämisestä pois ansiotyöstä edellä olevasta syystä sekä ilmoitus äitiysrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Ottolapsen hoidon johdosta äitiysrahaa suoritetaan vakuutetulle jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä. Vakuutetun suostumuksella voidaan hänen äitiysrahakautensa 100 arkipäivältä, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa äitiysrahaa hänen puolisolleen, joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi. Mitä 21 §:n 2 momentissa on säädetty vakuutetun työstä poissa olosta, sovelletaan vastaavasti hänen puolisoonsa. Puolisolle suoritettavan äitiysrahan määrä on yhtä suuri kuin isälle 2 momentin mukaan suoritettavan äitiysrahan määrä. Mitä tämän pykälän 2 momentissa on säädetty ilmoitusvelvollisuudesta, koskee myös ottovanhempia.

27 §

Jos vakuutetulla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettua korvausta täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen säännösten tai määräysten nojalla, kansanedustajain eläkelain (329/67), merimieseläkelain (72/56), valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/77) tai kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain (578/77) nojalla taikka valtion, kunnan, seurakunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteistön palveluksessa olevia koskevan aikaisemman lain tai muun säännöksen taikka määräyksen nojalla, suoritetaan päiväraha sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, täysimääräisenä ajalta, joka käsittää päivärahan 19 §:n 3 momentissa tarkoitettua enimmäissuoritusajan 150 ensimmäistä suorituspäivää sekä tämän jälkeisen ajan viiden seuraavan täyden kalenterikuukauden loppuun (p ä i v ä r a h a n e n s i s i j a i s u u s a i k a). Jos kuitenkin päivärahan 19

§:n 3 momentin mukaisen suoritusajan arvioidaan edellä mainitun 150 päivän jälkeen päivärahaa keskeytyksestä suoritettaessa päättyvän ennen ensisijaisuusajan päättymistä, ensisijaisuusaika päättyy jo neljännen täyden kalenterikuukauden lopussa. Edellä mainittuihin muun lain nojalla suoritettaviin korvauksiin ei päivärahan ensisijaisuusaikana sovelleta, mitä 1–3 momentissa on säädetty. Sosiaalivakuutustoimikunnan tulee vahvistaa sanottu ensisijaisuusaika ja ilmoittaa välittömästi 150 suorituspäivän täytyessä ensisijaisuusajan päättymisestä edellä tarkoitetun muun korvauksen myöntäjälle. Vakuutettua tulee lisäksi kehottaa hakemaan mainittua korvausta. Uusi ensisijaisuusaika voidaan vahvistaa vain, jos aikaisemman päättymisestä on kulunut kuusi kuukautta. Edellä sanotuista ilmoituksesta ja kehotuksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Jos päiväraha myönnetään vakuutetulle, joka saa 4 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä, suoritetaan päivärahaa vain siltä osin kuin se samalta ajalta ylittää eläkkeen määrän.

Päivärahaa suoritetaan työntekijäin eläkelain 5 b §:ssä tarkoitettua osaeläkkeestä tai sitä vastaavasta muusta kuin täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä riippumatta, jos vakuutetun oikeus saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat päivärahan määräämisen perusteena.

30 §

Jollei synnyttäjä ole käynyt lääkärin suorittamassa jälkitarkastuksessa aikana, joka alkaa viisi ja päättyy kaksitoista viikkoa synnytyksen jälkeen, ei hänellä ole oikeutta saada äitiysrahaa pitemmältä ajalta kuin 100 arkipäivältä äitiysrahaoikeuden alkamisesta, jollei sosiaalivakuutustoimikunta erityisistä syistä toisin päättä. Tarkemmat säännökset jälkitarkastuksesta annetaan asetuksella.

30 b §

Edellä 11 a §:ssä ja 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kustannuksista kunnan on annettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun matka on tehty tai työterveyshuoltopalvelus on annettu, sosiaalivakuutustoimikunnalle tilitys

siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

59 §

Valtio suorittaa 15 prosenttia päivä- ja äitiysrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

75 §

Päivä- ja äitiysrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

76 §

Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivä- ja äitiysrahan maksuvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukainen palkkaindeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta.

Tämän lain 16 §:n 1 momentissa ja 18 §:n 2 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982 ja sitä sovelletaan päivä- ja äitiysrahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulosta alkaen. Poiketen siitä, mitä 22 §:n 1 momentissa on säädetty, äitiysrahan määrä 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen lasketaan vuoden 1983 maaliskuun loppuun saakka siten, että 16 §:ssä mainitun 80 prosentin sijasta käytetään prosenttilukua 70. Vastaavasti lasketaan myös isälle ja ottoisälle suoritettavan äitiysrahan määrä vuoden 1983 maaliskuun loppuun saakka siten, että 23 §:n 2 momentissa mainitun 80 prosentin sijasta käytetään prosenttilukua 70.

Poiketen siitä, mitä 23 §:n 4 momentissa on säädetty, äidillä on maaliskuun 1983 loppuun saakka oikeus 100 ensimmäisen äitiysrahan suorituspäivän jälkeen saada äitiysrahan sijasta päivärahaa, jos hän tulee työkyvyttömäksi.

Tätä lakia sovellettaessa pidetään 16 §:n 1 momentissa ja 18 §:n 2 momentissa säädettyjä markkamääriä vuoden 1982 yleistä palkkatasoa vastaavina.

Laskettaessa 27 §:n 4 momentissa tarkoitettua päivärahan ensisijaisuusaikaa otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut päivärahat.

Jos vakuutettu tämän lain voimaan tullessa saa 27 §:n 4 momentissa tarkoitettujen säännösten tai määräysten mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, vakuutetulle tai hänen työantajalleen vuodelta 1982 muutoin maksettava,

lain voimaantulosta keskeytyksettä jatkunutta eläkettä vastaava päiväraha suoritetaan sanottua työkyvyttömyyseläkettä maksavalle eläkelaitokselle.

Kunnalla on oikeus saada korvaus terveystieteiden toimesta annetun sairaanhoidon kustannuksista aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti, jos hoito on annettu ennen 1.1.1982.

Sairausvakuutuslain 4 §:n 2 momenttia, 11 a ja 30 b §:ää, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (75/72), sovelletaan muuhun kuin sairaankuljetukseen vuosina 1982–1988 siten, että kunnalla on oikeus saada näiden lainkohtien mukaisesti laskestusta korvauksesta 26 prosenttia vuosilta 1982–1984 ja 12 prosenttia vuosilta 1985–1988.

A s e t u s

sairausvakuutusasetuksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1981

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä

muutetaan 1 päivänä marraskuuta 1963 annetun sairausvakuutusasetuksen (473/63) 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 ja 4 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 18 § ja 41 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 4 momentti 31 päivänä joulukuuta 1975 annetussa asetuksessa (1067/75), 9 §:n 1 momentti 25 päivänä heinäkuuta 1969 annetussa asetuksessa (505/69), 10 §:n 1 ja 2 momentti 20 päivänä heinäkuuta 1973 annetussa asetuksessa (630/73), 18 § 27 päivänä helmikuuta 1981 annetussa asetuksessa (179/81) sekä 41 §:n 1 momentti 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetussa asetuksessa (343/67), sekä

lisätään 40 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 41 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetulla asetuksella, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä asetukseen uusi 18 a ja 44 a § seuraavasti:

8 §

Vakuutetun tai puolisoloiden yhdessä harjoittaman liikkeen taikka ammatin tuloksen tahi maatilatalouden puhtaan tulon yhteismäärä katsotaan tulo- ja varallisuusverolain 17 b §:n 2

momentissa tarkoitettuun markkamäärään saakka kokonaan työtuloksi. Mikäli vakuutettu esittää selvityksen siitä, että vakuutetun tai puolisoloiden harjoittamassaan liikkeessä, ammatissa tai maatilataloudessa suorittaman työn kohtuullinen arvo ylittää mainitun markkamäärän, voi-

daan myös tämän määrän ylittävä osa sanottujen tulojen yhteismäärästä katsoa työtuloksi. Työtuloksi ei kuitenkaan katsota metsätalouden puhdasta tuottoa, korkotuloa, osinkoa, vuokratuloa, asuntotuloa, arvopapereiden ja kiinteän omaisuuden luovutuksesta saatua voittoa, kiinteistön ainesosan luovutuksesta saatua korvausta eikä muuta näihin tuloihin runnastettavaa tuloa.

9 §

Päiväraha on määrättävä työkyvyttömyyden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Jos kuitenkin vakuutettu sinä verovuonna, jolta työtulot edellä sanotun mukaan on otettava päivärahan määräämisen perusteeksi, on tullut oikeutetuksi sairausvakuutuslain 27 §:n 6 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen, päiväraha määrätään edellisen verovuoden työtulojen perusteella edellyttäen, että mainittu työtulo on suurempi kuin työkyvyttömyyden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettu työtulo. Äitiysrahaa määrättäessä katsotaan sairausvakuutuslain 23 §:ssä tarkoitetun äitiysrahaoikeuden alkamisajankohdan vastaavan työkyvyttömyyden alkamista.

Päiväraha ja oikeus lapsikorotukseen on tarkistettava 3 momentissa tarkoitettusta luettelosta ilmenevien työtulojen mukaiseksi seuraavan tammikuun alusta lukien, mikäli päivärahan määrä lapsikorotuksineen tarkistuksen johdosta suurenee.

10 §

Jos vakuutettu haluaa saada päivärahan verotuksessa todettujen työtulojen edellyttämää määrää suurempana, hänen on esitettävä sosiaalivakuustoitimikunnalle työtulojaan koskeva selvitys kuudelta sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden alkamista edeltäneeltä viimeiseltä kuukaudelta. Vakuutetulla, joka lain mukaan on kirjanpitovelvollinen tai joka verotusta varten on velvollinen pitämään kirjaa tuloistaan ja menoistaan, on oikeus esittää mainittu selvitys siltä kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta, jonka aikana työkyvyttömyys on alkanut, tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta.

Milloin vakuutetulla ammatin vaihtumisen vuoksi tai muusta sen kaltaisesta syystä on ollut työtuloja vain osalta edellä tarkoitettua aikaa, mutta sanottujen työtulojen on kuitenkin katsottava olleen jatkuvia, tai tilikausi, jolta edellä tarkoitettu selvitys on esitettävä, on ollut vuotaa lyhyempi tai pitempi, sosiaalivakuustoitimikunnan on arvioitava, huomioon ottaen ajan, johon tulot ovat kohdistuneet, mitä on pidettävä vakuutetun työtuloina kuudelta kuukaudelta. Mikäli luotettavasti selvitettyksi katsottava työtulo, sen jälkeen kun kuuden kuukauden tulo on kerrottu kahdella, on kaksikymmentä prosenttia suurempi kuin verotuksessa todettu sairausvakuutuslain 76 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettu työtulojen määrä, on tämä tulo pantava päivärahan määräämisen perusteeksi.

Jos vakuutettu sairausvakuutuslain 17 §:n 2 momentissa mainituilla perusteilla haluaa saada päivärahan verotuksessa todettujen tai edellä 1 momentissa mainitulla tavalla määrättyjen työtulojen edellyttämää määrää suurempana, hänen on esitettävä sosiaalivakuustoitimikunnalle työtulojaan koskeva selvitys työkyvyttömyyden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin lähimmältä sellaiselta ajalta, jonka aikana hän on ollut työssä kuusi kuukautta. Jollei vakuutettu edellä sanottuna aikana ole ollut vähintään viiden kuukauden aikaa tai, silloin kun työtulot on 1 momentissa mainituissa tapauksissa selvitetty kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta, mainitun tilikauden tai verovuoden aikana kymmenen kuukauden aikaa työssä, sosiaalivakuustoitimikunnan on arvioitava, huomioon ottaen ajan, johon tulot ovat kohdistuneet, mitä on pidettävä vakuutetun työtuloina kuudelta kuukaudelta. Mikäli luotettavasti selvitettyksi katsottava tulo kerrottuna kahdella on kaksikymmentä prosenttia suurempi kuin verotuksessa todettu sairausvakuutuslain 76 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettu työtulojen määrä, on tämä tulo pantava päivärahan määräämisen perusteeksi.

18 §

Vakuutetun, joka raskautensa perusteella hakee äitiysrahaa, on lääkärin tai terveyskeskuk-

sen antamalla todistuksella osoitettava raskauden kestäneen vähintään 180 päivää. Äitiysraha suoritetaan tällöin maksukausittain yhtenätoista maksueränä siten, että kymmeneen maksukauteen sisältyy kuhunkin 25 arkipäivää ja viimeiseen maksukauteen 8 arkipäivää. Vakuutetulla on oikeus nostaa kukin maksuerä asianomaisen maksukauden viimeisenä arkipäivänä, kuitenkin siten, että viides ja sitä seuraavat maksuerät vakuutetulla on oikeus nostaa vasta toimitettuaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon todistuksen jälkitarkastuksesta. Jos vakuutettu äitiysrahan suorittamisaikana 100 ensimmäisen suorituspäivän jälkeen ryhtyy ansiotyöhön tai kodin ulkopuolella suoritettavaan muuhun työhön, hänen on ilmoitettava työssäoloajastaan paikallistoimistoon hyvissä ajoin ennen työhön ryhtymistä. Lisäksi sosiaalivakuutustoimikunta voi määrätä vakuutetun esittämään selvityksen työstä poissaolosta.

Jos äitiysrahaa maksetaan lapsen syntymän yhteydessä isälle, äidin äitiysrahan suorittamisaika lyhenee vastaavasti. Jos isälle maksetaan äitiysrahaa 100 ensimmäisen suorituspäivän jälkeiseltä ajalta, ei vastaavalta ajalta makseta äitiysrahaa äidille.

Isälle suoritetaan äitiysrahaa maksukausittain siten, että lapsen syntymän yhteydessä olevaan maksukauteen sisältyy vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivää sekä seuraaviin maksukausiin kuhunkin 25 arkipäivää. Isälle suoritettava äitiysraha maksetaan maksuerittäin sen jälkeen, kun isä on selvittänyt olleensa lapsen hoidon takia poissa työstä asianomaisen maksukauden. Työstä poissaolon on oltava yhtäjaksoista kunakin maksukautena. Ilmoitus äitiysrahan suorittamiseksi isälle on tehtävä kirjallisesti lapsen äidin kotipaikkakunnan paikallistoimistoon hyvissä ajoin ennen isän työstä poisjäämistä. Samalla on esitettävä äidin suostumus.

Ilmoitus työnantajalle isän jäämisestä pois ansiotyöstä lapsen syntymän yhteydessä on tehtävä etukäteen vähintään yhtä kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa. Jos äitiysraha halutaan maksettavaksi isälle 100 ensimmäisen suorituspäivän jälkeiseltä ajalta, isän on lapsen syntymän jälkeen niin pian kuin mahdollista ilmoitettava työnantajalleen työstä poisjäämisestä, viimeistään kuitenkin yhtä kuukautta ennen asianomaisen maksukauden alkamista.

18 a §

Haettaessa äitiysrahaa sillä perusteella, että vakuutettu on ottanut hoitoonsa lapsen tarkoituksenaan ottaa hänet ottolapsekseen, on vakuutetun esitettävä tästä sosiaalilautakunnan tai lapseksiottamisesta annetun lain (32/79) 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun ottolapsitoimiston antama todistus. Äitiysraha suoritetaan tällöin 25 arkipäivän pituisin maksukausin sen jälkeen, kun vakuutettu on selvittänyt olleensa lapsen hoidon takia poissa työstä.

Vakuutetun puolisolle äitiysrahaa suoritetaan maksukausittain neljänä eränä siten, että kuhunkin maksukauteen sisältyy 25 arkipäivää. Äitiysraha maksetaan puolisolle maksuerittäin sen jälkeen, kun hän on selvittänyt olleensa lapsen hoidon takia yhtäjaksoisesti poissa työstä asianomaisen maksukauden ajan. Samalta ajalta suoritetaan äitiysrahaa vain toiselle puolisoista. Ilmoitus äitiysrahan suorittamiseksi puolisolle on tehtävä kirjallisesti vakuutetun kotipaikkakunnan paikallistoimistoon hyvissä ajoin ennen puolison työstä poisjäämistä. Samalla on esitettävä vakuutetun suostumus.

Ilmoitus työnantajalle vakuutetun ja hänen puolisonsa jäämisestä pois ansiotyöstä on tehtävä etukäteen vähintään yhtä kuukautta ennen asianomaisen maksukauden alkamista.

Jos lapsen äiti luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet ottolapseksi, on sosiaalilautakunnan tai 1 momentissa mainitun toimiston maksutta ilmoitettava tästä viipymättä lapsen äidin kotipaikkakunnan paikallistoimistoon.

40 §

Sairausvakuutuslain 59 §:n 2 momentin mukaisena enakkona valtion tulee suorittaa kuukausittain määrä, joka vastaa yhtä kahdettatoista osaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioidusta päivä- ja äitiysrahojen määrästä.

41 §

Vuosittain on sairausvakuutusrahaston tilinpäätöksen yhteydessä selvitettävä sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentin mukaan valtion maksettava määrä. Jos valtion suoritettava osuus ei ole tullut kokonaisuudessaan makse-

tuksi mainitun momentin mukaisilla suoritusilla, on valtion suoritettava puuttuva osa sairausvakuutusrahastoon kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimittamaa rahaston tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Kansaneläkelaitoksen on vastaavasti palautettava valtiolle sen liikaa suoritama määrä mainitun tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Edellä 40 §:n 2 momentissa mainitun ennakon määrä tarkistetaan kultakin kuukaudelta vastaamaan sanottuna kuukautena maksetuista päivä- ja äitiysrahoista valtion maksettavaksi tulevaa määrää siten, että suoritettujen ennakon ja kansaneläkelaitoksen kirjanpidon mukaan lasketun määrän erotus otetaan huomioon kolmannen seuraavan kuukauden ennakon maksun yhteydessä. Kansaneläkelaitoksen tulee ilmoittaa tämä määrä edellisen kuukauden 15 päivään mennessä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

44 a §

Sosiaalivakuutustoimikunnan tulee toimittaa sairausvakuutuslain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettu ilmoitus muun korvauksen myöntäjälle eläketurvakeskuksen välityksellä välittömästi sen jälkeen, kun sanotussa momentissa säädetty 150 suorituspäivää on täyttynyt. Samalla tulee paikallistoimiston antaa vakuutetulle sanotussa momentissa tarkoitettu kehoitus. Kehotusta vakuutetulle ei kuitenkaan anneta, jos työkyvyttömyys ilmeisesti päättyy kuukauden kuluessa 150 suorituspäivän päättymisestä. Jos työkyvyttömyys tämän jälkeen kuitenkin jatkuu, kehoitus on annettava välittömästi.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.

Jos äidille maksettavan äitiysrahan maksu-kausi kohdistuu osaksi tämän asetuksen voimaantuloa edeltävään ja osaksi sen jälkeiseen aikaan, maksu-kausi päättyy 31 päivänä joulukuuta 1981. Tällöin äidin äitiysrahan maksuerien lukumäärä ja maksukauteen sisältyvien arkipäivien lukumäärä voi poiketa siitä, mitä tämän asetuksen 18 §:ssä on säädetty.

II

Uusien äitiysrahasäännösten vaikutuksesta virkavapautta koskeviin määräyksiin PTH VM:n yleiskirjeen N:o P5704/22.12.1981 mukaisesti ilmoittaa seuraavaa:

1. Lapsen äidin oikeus äitiysrahaan ja äidille myönnettävä virkavapaus

Äitiysrahakauden kokonaispituus on edelleen 258 arkipäivää. Uusien säännösten mukaan 25 arkipäivää (entinen 24 arkipäivää) siitä kohdistuu laskettua synnytysaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 233 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Yleisen virkaehtosopimuksen 16 a §:n mukaan raskauden ja synnytyksen johdosta äidille myönnettävä virkavapaus annetaan samaksi ajaksi, johon äitiysraha kohdistuu. Tämän mukaisesti raskauden ja synnytyksen johdosta myönnettävä virkavapaus on määrättävä alkamaan ja päättymään 1.1.1982 lukien uusia äitiysrahasäännöksiä vastaavasti.

2. Ns. vanhempainloma ja isälle myönnettävä virkavapaus

Ns. vanhempainloma-oikeudella tarkoitetaan vanhempien oikeutta päättää, kummalle vanhemmista äitiysrahaa suoritetaan. Vuoden 1982 alusta vanhempainloma-oikeus laajeni. Uusien säännösten mukaan äitiysrahaa voidaan äidin sijasta ja tämän suostumuksella suorittaa lapsen isälle aikaisintaan 100 arkipäivän (entinen 96 arkipäivää) kuluttua äitiysrahakauden alkamisesta enintään 100 arkipäivän (entinen 48 arkipäivää) ajalta edellyttäen, että isä on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä. Äitiysrahaa voidaan suorittaa isälle maksu-kausittain joko 25, 50, 75 tai 100 arkipäivän ajalta.

Miespuolisen virkamiehen (lapsen isän) käytäessä vanhempainloma-oikeuttaan, myönnetään hänelle virkavapautta samaksi ajaksi, jolta hänelle suoritetaan äitiysrahaa. Isälle vanhempainloman ajaksi myönnettävä virkavapaus ei lyhennä äidin äitiysvirkavapautta, ellei isän lomaa ole jo äidin virkavapauspäätöstä tehtäessä otettu huomioon siten, ettei äidille ole myönnetty samaksi ajaksi virkavapautta. Valtiovarainministeriöstä saadun ohjeen mukaan ei viranomaisella ole velvollisuutta muuttaa jo tehtyä virkava-

pauspäätöstä, mikä jo annettujen sijaismääräysten takia ei usein ole käytännössä mahdollista-
kaan. Toisaalta ei äidin virkavapauspäätöksen
muuttamiselle ole estettä, jos se voi tapahtua
haittaa aiheuttamatta. Kun isälle myönnetyn
vanhempainloman ajalta suoritetaan äitiysrahaa
ainoastaan isälle, ei sitä aikaa, jonka äiti on ol-
lut äitiysvirkavapaana samanaikaisesti isän van-
hempainloman aikana (saamatta palkkaa tai äi-
tiysrahaa) lueta ikälisään eikä vuosilomaan oi-
keuttavaksi ajaksi. Vähennykseksi luetaan ne
kalenterikuukaudet, joissa ei palkattomasta ja
äitiysrahattomasta äitiysvirkavapausajasta joh-
tuen ole 18 virassaolopäivää.

Ns. isyyslomaa koskevat määräykset eivät ole
muuttuneet. Äidin suostumuksella voidaan lap-
sen isälle suorittaa äitiysrahaa 6–12 arkipäivän
ajalta lapsen syntymän yhteydessä. Isälle myön-
netään virkavapaus samaksi ajaksi, jolta hänelle
suoritetaan äitiysrahaa, jolloin äidin äitiysraha-
kauden ja äitiysvirkavapauden pituus lyhenee
vastaavasti. Isyysloman ajalta suoritetaan äitiys-
rahaa samanaikaisesti sekä äidille että isälle.

Lapsen syntymän yhteydessä pidettävää vir-
kavapautta on haettava vähintään yhtä kuukaut-
ta ennen laskettua synnytysaikaa. Myöhemmin
pidettävää vanhempainlomaa varten on virkava-
pautta haettava niin pian kuin mahdollista,
kuitenkin viimeistään yhtä kuukautta ennen
aiotun vanhempainloman pitämistä.

3. Ottoäidin ja ottoisän oikeus äitiysrahaan ja ottolapsen hoidon johdosta myönnet- tävä virkavapaus

Myös ottovanhempien äitiysrahaoikeutta kos-
kevia sairausvakuutuslain säännöksiä on muu-
tettu. Uusien säännösten mukaan ottoäidille
suoritetaan alle 2-vuotiaan lapsen hoitoon otta-
misen johdosta äitiysrahaa jokaiselta arkipäiväl-
tä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen synty-

mästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vä-
hintään 100 arkipäivältä (entinen 96 arkipäi-
vää).

Ottoäidin suostumuksella voidaan hänen äi-
tiysrahakautensa enintään 100 arkipäivän (enti-
nen 48 arkipäivää) ajalta suorittaa äitiysrahaa
hänen puolisolleen (ottoisälle). Äitiysrahaa voi-
daan suorittaa ottoisälle maksukausittain joko
25, 50, 75 tai 100 arkipäivän ajalta.

Ottoäidille ja ottoisälle myönnetään virkava-
pautta samaksi ajaksi, jolta heille suoritetaan
äitiysrahaa. Virkavapautta on, mikäli mahdol-
lista, ottoäidin haettava vähintään kuukautta
ennen lapsen hoitoon ottamista ja ottoisän vä-
hintään kahta viikkoa ennen lapsen hoitoon ot-
tamista.

4. Voimaantulo

Äitiysrahaa koskevat muutokset tulivat voi-
maan 1.1.1982. Sen mukaisesti lapsen äidille
myönnettävä virkavapaus määrätään alkavaksi
25 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa sil-
loin, kun virkavapauden alkamisajankohta sat-
tuu 1.1.1982 tai sen jälkeen.

Jos lapsen isälle on 1.7.1981 voimaantulleen
lain nojalla suoritettu vuoden 1981 loppuun
mennessä ns. vanhempainloman ajalta äitiysra-
haa 48 arkipäivältä, isällä ei ole enää, vaikka äi-
tiysrahakausi jatkuisikin vuoden 1982 puolelle,
oikeutta äitiysrahaan eikä myöskään virkava-
pautteen. Jos sitä vastoin isä on vuoden 1981
loppuun mennessä saanut äitiysrahaa vain 24
arkipäivältä tai ei ollenkaan, on hänellä mah-
dollisuus saada 1.1.1982 jälkeen äitiysrahakau-
den edelleen jatkuessa äitiysrahaa kolmelta tai
neljältä 25 arkipäivän pituiselta ajalta, kuiten-
kin enintään 258 arkipäivän suoritusajan rajois-
sa. Vastaavasti isälle myönnetään virkavapautta
samaksi ajaksi, jolta hänelle suoritetaan äitiys-
rahaa.

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 1982

Hallintoylijohtaja Lauri Kuusisto

Apulaisjohtaja Martti Lehmuskallio